

Els hàbits lectors dels pares i les mares condicionen l'interès per la lectura dels seus fills i filles?

El tema que aquí ens ocupa és esbrinar quins són els hàbits de lectura dels pares i les mares i constatar si influeixen o no en l'adquisició d'aquests mateixos hàbits en els seus fills i filles. Les dades utilitzades per fer la investigació són el resultat de cinquanta-sis enquestes contestades per pares i mares d'infants d'educació primària, que ens serveixen per veure que la motivació dels infants envers la lectura no depèn només de la família, sinó també de l'escola i de la societat, que han de treballar conjuntament.

Introducció

El tema del nostre treball: *Els hàbits lectors dels pares i les mares com a condicionants i motivadors per l'interès de la lectura dels fills i les filles*, fa uns quants anys va començar a ser un argument de debat entre les professionals i els professionals del món de l'educació i també de l'Administració.

Amb aquesta recerca, ens proposem conèixer els hàbits lectors d'una mostra de pares i mares d'infants de primària per tal d'analitzar-los, veure si existeix alguna relació entre les diferents variables que hi intervenen i en què influeixen, com també saber si els hàbits de

lectura que hi ha a l'entorn familiar condicionen l'interès i la motivació del jovent envers aquesta.

Que els nois i les noies d'avui no llegeixen, és un fet. Inicialment, vàrem pensar que la seva falta de motivació (o de recursos) possiblement està condicionada per l'actitud lectora dels pares i les mares a l'entorn familiar. Per això, ens vàrem plantejar el fet que els nens i les nenes que a casa no veuen les mares i els pares (principals models que tenen) llegir, segurament no adquiriran hàbits lectors tan bons ni mostraran tant d'interès per la lectura com les criatures que veuen llegir els seus pares i mares.

Tot això pot repercutir, juntament amb uns altres factors, en el procés educatiu de l'infant: falta d'agilitat a l'hora de llegir, poca comprensió lectora, problemes d'expressió, faltes d'ortografia... Cal també afegir-hi tot el món imaginatiu que es perden en no obrir mai un llibre per propi interès, i que l'accés a la cultura general es limiti als mitjans de comunicació (per exemple: la televisió).

És, doncs, un tema interessant per analitzar i mirar de saber on rau exacta-

ment el problema i com es podria solucionar.

Marc teòric

Un dels problemes que sembla que té el sistema educatiu vigent a l'Estat espanyol és que l'alumnat no sap llegir. Diversos estudis mostren com un elevadíssim nombre d'estudiants (tant de primària com de secundària) no entenen el que llegeixen. A tot això, cal afegir-hi el baix índex d'hàbits de lectura: tan sols un 55,7% de la població espanyola diu que té uns hàbits de lectura consolidats.

Segons un article de Fàbregas i altres (2006), un estudi recent del Consell Català de Llibres per a Infants i Joves (CCLIJ) indica que, malgrat que els infants escolaritzats llegeixen habitualment i durant l'adolescència, un cop finalitzat el vincle amb l'escola, l'hàbit de llegir cau en picat. A més, a mesura que s'avança en edat, s'incrementa fortament el percentatge de joves que declaren que llegeixen per obligació i no pas per plaer.

A mesura que s'avança en edat, s'incrementa fortament el percentatge de joves que declaren que llegeixen per obligació i no pas per plaer

Tot plegat demostra que l'actual sistema educatiu falla en alguna cosa, però..., tota la culpa és de l'escola?

El nen o la nena no només ha de llegir al centre docent, i no només ho ha de fer per obligació o per necessitat. El plaer de la lectura és una cosa que la majoria de nois i noies del nostre país desconeixen, i no pas perquè la seva comprensió lectora no sigui bona, sinó perquè des de casa no se'ls ha donat l'oportunitat de valorar positivament la lectura i tot el que comporta.

Tal com diuen Aloy i altres (2004): *L'entorn familiar és vital per motivar la lectura. En una casa hi ha d'haver lectures –llibres, còmics, diaris, revistes...–, els nens les han de tenir a l'abast des del primer dia i n'han de mossegar, trencar, observar, gaudir..., des que neixen.*

Recordem que els llibres no s'han de convertir en objectes sagrats i que, per tant, abans de llegir no s'ha de seguir un ritual que, de tan llarg, es faci carregós. Llegir ha de ser dit i fet.

El llibre entra a formar part de la vida de l'infant molt abans que sàpiga llegir, en realitat, el plaer de llegir va precedir del plaer per escoltar, de tal manera que el món del llibre dels prelectors és un joc de criatures mediatitzat per les persones adultes. Són les persones adultes, amb les seves lectures, les seves paraules i les seves actituds, les que marquen les pautes de lectura dels seus fills i filles.

Queda clar, doncs, que l'afició a la lectura és una cosa que s'encomana, de manera que s'ha de deixar de banda la imposició o l'obligació de llegir llibres, ja que així només es contribueix a crear una visió negativa de l'infant envers els llibres i la lectura.

Podem distingir dos tipus de lectura: la mitjançant la qual els lectors obtenen informació, i la *lectura per plaer*, en què es llegeix per divertir-se, per passar l'estona, per explorar mons nous...

Cantero i altres (2002) comenten que la lectura és el mitjà a través del qual s'adquireixen molts dels coneixements de la nostra formació personal i com a individus socials. Cada una de les lectures que realitzem té una finalitat, inten-

ció o objectiu —ja sigui lúdic o funcional— que el lector determina o assumeix en cada situació.

A més a més, a través de la lectura, s'adquireixen certes competències lingüístiques i certes habilitats que encara fan que aquesta acció sigui més important.

Així doncs, és molt important que els nois i les noies s'acostumin a llegir per plaer, per gust o per necessitat.

Segons Arànega i Gasol (2000), es poden assenyalar vuit factors essencials per tal de crear hàbits de lectura en els nois i les noies:

- Espai i temps adequat per a la lectura.
- Diversitat de documents.
- Ambient propici.
- Llibertat per escollir el tipus de lectura.
- Conversa i respecte vers les opinions d'allò que s'ha llegit.
- Respecte pel ritme individual de lectura.

El llibre entra a formar part de la vida de l'infant molt abans que sàpiga llegir, en realitat, el plaer de llegir va precedir del plaer per escoltar

- Qualitat dels documents.
- Avaluació de les competències individuals durant el procés.

Resumint, queda clar que la lectura és un instrument d'aprenentatge i comunicació molt important. Tanmateix, no es llegeix tant com es caldria, ni tampoc tant com es podria. El paper de conciliar la lectura en l'àmbit quotidià el té, en primer terme, la família, però també l'escola i la societat en què vivim.

Metodologia

Per tal de recollir informació sobre els hàbits lectors de pares i mares d'infants d'entre sis i onze anys, es va passar una enquesta a una mostra formada per 108 pares i mares d'alumnes de quatre escoles de l'Alt Empordà. L'enquesta consta de 21 preguntes entorn dels seus propis hàbits lectors, amb una majoria de preguntes tancades i algunes d'obertes.

Per escollir la mostra, hem utilitzat un mostreig intencional i, alhora, un mostreig per conglomerats, ja que s'ha passat l'enquesta a tots els pares i mares de l'alumnat de primària d'una ZER.

El director de cada centre es va encarregar de repartir les enquestes als tutors i tutores d'aula i es varen recollir en un termini d'una setmana. Així, ens van retornar 56 enquestes, un nombre prou important per poder arribar a uns resultats interessants.

Les preguntes tancades es van analitzar quantitativament mitjançant el programa SPSSx, mentre que les preguntes més obertes es van analitzar mitjançant una metodologia més qualitativa.

Conclusions

A continuació, es presenten els resultats en funció de les preguntes de l'enquesta.

Val a dir que el 100% de les persones enquestades creu que llegir és molt important.

El 41,07% de les persones enquestades llegeix cada dia o gairebé cada dia, i les que llegeixen un o dos cops per setmana constitueixen un 32,14%. El valor més baix fa referència a la lectura cada tres mesos. I un important

7,14% assegura que no llegeix mai per pròpia iniciativa. En general, doncs, la gent de la nostra mostra acostuma a llegir sovint.

Cal destacar que les persones que llegeixen cada dia o quasi cada dia, dediquen a la lectura una mitjana de 59 minuts, és a dir, gairebé una hora.

Els dos motius de lectura principals són l'entreteniment i la millora del nivell cultural. El percentatge més baix el constitueix el fet de llegir pels estudis (aquesta dada és força baixa, ja que 17 de les 56 persones que formen la mostra diuen que actualment estan estudiant alguna cosa).

El català és l'idioma principal de lectura per a la majoria de la mostra, seguit de la llengua castellana. Pel que fa al tipus de lectura, la majoria (33,93%) diu que el que més llegeix són contes i novel·les; el segon tipus de lectura amb més percentatge són els llibres pràctics (manuais, receptes de cuina...), seguits dels llibres d'humanitats i ciències socials. Les temàtiques que menys s'acostumen a llegir són el registre poètic i els llibres que tracten de medicina, biologia...

Un percentatge força important (67,86%) assegura que llegeix el diari, la majoria de les persones que fan aquesta afirmació llegeix diaris catalans.

Pel que fa al lloc preferit de lectura, un 37,5% assenjala el sofà, seguit d'un 19,64% que prefereix el llit. El lloc on es llegeix menys és a la biblioteca. Aquest fet es podria justificar perquè tan sols 18 de les persones enquestades són sòcies d'alguna biblioteca.

Pel que fa al moment del dia en

què es prefereix llegir és la nit, seguida del matí i, per últim, la tarda.

La mitjana de llibres per llar familiar se situa en uns 288. La major part de la mostra compra els llibres que llegeix; la biblioteca és la segona millor opció per aconseguir-los, i un petit percentatge diu que llegeix els llibres que li deixen els amics i companys.

Un 73,21 % de la mostra assegura que els seus fills i filles demostren que tenen interès per la lectura, mentre que el 26,79% restant no se sent motivat pels llibres i contes.

Finalment, més del 90% de la mostra assegura que motiva el seu fill o la seva filla envers la lectura d'alguna manera (anant a la biblioteca, explicant contes abans d'anar a dormir, llegint junts...).

Amb el programa SPSSx, hem mirat si existeix cap relació entre algunes de les variables per tal de poder-ne extreure conclusions i, en cas afirmatiu, de quin tipus són.

Hem aplicat diferents proves segons el tipus de variables que analitzàvem: khi quadrat per veure la relació existent en-

tre dues variables qualitatives, T de Student per a mostres independents per relacionar una variable quantitativa i una variable qualitativa i R de Pearson per analitzar dues variables quantitatives. Els resultats als quals hem arribat són els següents:

- El nivell d'estudis de cadascú influeix en el tipus de lectura que realitza la mostra i en el nombre de llibres que hi ha a casa: com més alt és el nivell d'estudis, més llibres es tendeixen a tenir en l'entorn familiar.
- La freqüència de lectura durant el temps lliure no té relació amb el nivell d'estudis, però sí que en té la situació laboral: quasi tots els ocupats tendeixen a llegir cada dia o quasi cada dia; les mestresses de casa ho fan un o dos cops per setmana; mentre que els aturats tendeixen a llegir una vegada al mes.
- Tampoc no existeix cap relació entre el nombre de llibres que hi ha a casa i els minuts que es dediquen a la lectura cada dia; així que el fet de tenir molts llibres no és pas sinònim de dedicar més temps a llegir.
- Segons els resultats, com més alt és el

nivell d'estudis, i també com més edat es té, més llibres es tendeix a tenir a casa. Tanmateix, aquesta dada no és gaire interessant, ja que el fet de tenir molts llibres a casa no influeix en la motivació dels fills i les filles; ni tampoc vol dir, tal com ja hem apuntat, que qui més en tingui, més llegeixi.

- Pel que fa al gènere i al nivell d'estudis, no hem trobat cap tipus de relació amb el temps que es destina a la lectura durant el temps lliure, ni tampoc influeix en el tipus de lectura que es realitza, és a dir, sembla que no hi hagi cap diferència d'hàbits lectors entre homes i dones ni entre persones amb estudis superiors i estudis primaris.
- La situació laboral no influeix ni en el fet de llegir el diari de manera freqüent, ni tampoc en el moment del dia preferit per dedicar-se a la lectura, i tampoc no influeix en el tipus de lectura que es fa (entreteniment, informació, millora del nivell cultural, de la feina...), però sí que té relació amb la freqüència de lectura: els ocupats tendeixen a llegir més el diari

que no pas les mestresses de casa i els aturats.

- Variables com ara ser soci d'una biblioteca o estar estudiant tampoc no exerceixen cap influència en l'interès dels fills i les filles per la lectura. Totes aquestes dades són importants encara que no tinguin cap relació, ja que igualment se'n poden extreure conclusions que posen «en dubte» (per dir-ho d'alguna manera) idees que fins ara es pensava que eren vàlides, per exemple: un pare o una mare que llegeix no és el factor clau perquè el seu fill o la seva filla mostri interès pels llibres.

Amb tot això, podríem dir que la idea clau és que la motivació dels fills i les filles envers la lectura no depèn només de la família, ja que necessita que es compleixin diversos factors i relacions; així, agafa força la idea que escola, família i societat han de treballar plegades per fer lloc als llibres en la joventut d'avui.

Malgrat tot, és important que la família sigui un model que es pugui seguir

per motivar els fills i les filles envers la lectura i per adquirir hàbits lectors.

HEM PARLAT DE:

- Didàctica de la llengua.
 - Lectura.
-

Bibliografia

ALOY, J. M.; CELA, J.; DURAN, T.; MOLIST, P.; NOLLA, A.; SEGARRA, M. (2004): *M'agrada llegir: com fer els teus fills lectors*. 1a ed. Badalona. Ara Llibres.

ARÀNEGA, M.; GASOL, A. (2000): *Descubrir el placer de la lectura: lectura y motivación lectora*. 1a ed. Barcelona. Edebé.

CANTERO, F. J.; CERRILLO, P. C.; DÍAZ-PLAJA, A.; GARCÍA, J.; MENDOZA, A.; MOROTE, P. i altres (2002): *La seducción de la lectura en edades tempranas*. Madrid. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Secretaría General Técnica.

DÍAZ-PLAJA, A. (2006). *La lectura: cómo contagiar ese virus tan beneficioso* [en línia]. <www.solohijos.com> [Consulta: 4 d'abril 2006]

FÀBREGAS, M.; GRANADOS, E.; MARTÍ, Y. (2006): «Nascuts per llegir: un projecte per

promoure la lectura des de ben petits». Guix d'Infantil, núm. 29, gener-febrer, p. 35-38.

GÓMEZ, J. J. (2001): El desafío de la lectura: la lectura como recreo [en línia]. <www.elpais.es> [Consulta: 4 d'abril 2006]

LUZ DE LUCA, S. (2005): *Pic-Nic de Lectura: taller de promoción de la lectura para padres y alumnos de nivel inicial* [en línia]. <www.animalec.com> [Consulta: 3 d'abril 2006]

SARTO, M. (2001): *Animación a la lectura*

con nuevas estrategias. 2a ed. Madrid. Ediciones SM.

Imma Congost

Montse Tesouro

Universitat de Girona

montse.tesouro@udg.es